

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МИТА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Оніщик Юрій Віталійович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри приватного та публічного права,
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС) є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики. Однією із головних сфер, яка потребує приведення у відповідність до вимог загальноєвропейського законодавства, є митне законодавство. Особливе місце у суспільних відносинах, що виникають у процесі або з приводу переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, посідає такий митний платіж як мито, який виступає інструментом впливу на зовнішньоекономічні зв'язки нашої держави з країнами ЄС [1, с. 87].

Мито являє собою платіж, який справляється на зовнішніх кордонах ЄС щодо імпортованих та експортованих товарів і надходить до бюджету ЄС. Всі держави-члени митного союзу мають єдиний митний тариф, що застосовується для торгівлі з країнами, які не входять до ЄС. При переміщенні товарів у вільному обігу держав-членів ЄС мито не сплачується [2, с. 303]. Особливості адміністрування мита визначені у Єдиному митному тарифі ЄС [3] та Митному кодексі Європейського Союзу (далі – МК ЄС) [4].

Згідно ст. 56 МК ЄС ввізне та вивізне мито, що підлягає сплаті, ґрунтується на Єдиному митному тарифі. Інші заходи, передбачені законодавством ЄС, що регулює окремі сфери, що стосуються торгівлі товарами, застосовуються, у відповідних випадках, згідно з тарифною класифікацією таких товарів. Єдиний митний тариф включає такі елементи: Комбінована номенклатура товарів, що встановлена в Регламенті (СЕС) № 2658/87; будь-яка інша номенклатура, що повністю або частково ґрунтується на Комбінованій номенклатурі або передбачає її подальші підрозділи та що встановлена законодавством Союзу, яке регулює окремі сфери, для застосування тарифних заходів, що стосуються торгівлі товарами; договірне або автономне мито на товари, що входять до складу Комбінованої номенклатури; преференційні тарифні заходи, що містяться в угодах, що їх Союз уклав з деякими країнами або територіями,

які не є частиною митної території Союзу, чи групами таких країн або територій; преференційні тарифні заходи, що їх Союз установив в односторонньому порядку для деяких країн або територій, які не є частиною митної території Союзу, чи груп таких країн або територій; автономні заходи, що передбачають зниження або звільнення від мита на деякі товари; сприятливий тарифний режим, установлений для деяких товарів у зв'язку з їхнім характером або кінцевим використанням; інші тарифні заходи, передбачені сільськогосподарським, комерційним або іншим законодавством Союзу [4].

Відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 2658/87 від 23 липня 1987 року про тарифну і статистичну номенклатуру та про спільний митний тариф комбінована номенклатура, яка відповідає вимогам спільного митного тарифу, зовнішньоторговельної статистики Співтовариства та іншим політикам Співтовариства щодо імпортування або експортування товарів, охоплює: номенклатуру гармонізованої системи; номенклатурні одиниці нижчого порядку, застосовувані Співтовариством до такої номенклатури, які іменовані підпозиції комбінованої номенклатури, у випадках, коли вказана відповідна ставка мита; попередні положення, додаткові примітки до розділів або груп та виноски, які стосуються підпозицій комбінованої номенклатури. Інтегрований тариф ЄС («Taric»), який відповідає вимогам спільного митного тарифу щодо імпортування або експортування товарів, охоплює: інструменти, які застосовують при імпортуванні та експортуванні товарів; додаткові номенклатурні одиниці нижчого порядку, застосовувані ЄС, які іменовані «підпозиції Taric» та які потрібні для реалізації конкретних інструментів Співтовариства; будь-яку іншу інформацію, необхідну для реалізації кодів Taric та інших додаткових кодів або управління ними; ставки мита, у тому числі звільнення від сплати мита та преференційні ставки тарифів, які застосовують до конкретних товарів при імпортуванні або експортуванні [3].

Особливої уваги заслуговує те, що у МК ЄС детально регламентовано питання митного боргу, відстрочки сплати мита та застосування пені у разі не сплати мита протягом встановленого строку.

У ст. 5 МК ЄС передбачено, що митний борг – це зобов'язання особи сплатити суму ввізного або вивізного мита, що встановлене на визначені товари згідно з чинним митним законодавством. Відповідно до ст. 77 МК ЄС митний борг при ввозі виникає внаслідок поміщення товарів з третіх країн, що з них справляється ввізне мито, під будь-яку з таких митних процедур: випуск для вільного обігу, в тому числі відповідно до положень про кінцеве використання; тимчасовий ввіз із частковим звільненням від сплати ввізного мита. Митний борг виникає

в момент прийняття митної декларації. Декларант є боржником. У разі непрямого представництва особа, від імені якої подано митну декларацію, також є боржником. При цьому якщо митну декларацію складено на основі інформації, внаслідок якої ввізне мито повністю або частково не стягнуто, то особа, яка надала необхідну для складення декларації інформацію та знала чи повинна була знати, що така інформація була неправильно, також є боржником [4]. У МК ЄС також визначено особливості виникнення митного боргу при вивезенні товарів (ст. ст. 81-82); положення, спільні для митних боргів, що виникають при ввозі та вивозі товарів (ст. ст. 83-88); гарантії погашення можливого або наявного митного боргу (ст. ст. 89-100); визначення суми ввізного або вивізного мита, повідомлення про митний борг і здійснення запису в обліку (ст. ст. 101-107); процедури повернення та звільнення від сплати суми ввізного або вивізного мита (ст. ст. 116-123); погашення митного боргу (ст. ст. 124-126).

Митні органи, за заявою відповідної особи та після надання гарантії, дозволяють відстрочити сплату мита, що підлягає сплаті, в будь-який із таких способів: окремо щодо кожної суми ввізного чи вивізного мита, на яку здійснено запис в обліку згідно ч. 1 ст. 105 МК ЄС або ч. 1 ст. 105 МК ЄС; загалом щодо всіх сум ввізного чи вивізного мита, на які здійснено запис в обліку згідно ч. 1 ст. 105 МК ЄС протягом встановленого митними органами строку, що не перевищує 31 день; загалом щодо всіх сум ввізного чи вивізного мита, на які здійснено єдиний запис в обліку згідно з другим підпараграфом ст. 105 (1) МК ЄС. Строк відстрочки сплати платежу становить 30 днів [4].

Згідно ст. 113 МК ЄС якщо суму ввізного чи вивізного мита, що підлягає сплаті, не сплачено протягом встановленого строку, митні органи забезпечують сплату такої суми всіма доступними їм засобами відповідно до законодавства відповідної держави-члена. Відповідно до ст. 114 МК ЄС на суму ввізного чи вивізного мита нараховується пеня з дати закінчення встановленого строку до дати платежу. Для держави-члена, що її валютою є євро, ставка пені дорівнює збільшеній на два процентних пункти відсотковій ставці, опублікованій в Офіційному віснику Європейського Союзу, серія Є, яку Європейський Центральний Банк застосовував до своїх основних операцій рефінансування в перший день місяця, на який припав строк платежу. Для держави-члена, що її валютою не є євро, ставка пені дорівнює збільшеній на два процентних пункти ставці, яку застосовував у перший день відповідного місяця Національний центральний банк до своїх основних операцій рефінансування, або, стосовно держави-члена, що в ній відсутня ставка Національного центрального банку, найбільш рівнозначна збільшена на два процентних пункти ставка, застосована в

перший день відповідного місяця на грошовому ринку цієї держави-члена. Митні органи можуть не нараховувати пеню, якщо на основі документально підтвердженої оцінки ситуації боржника встановлено, що її нарахування призведе до серйозних економічних або соціальних труднощів. Митні органи повинні не нараховувати пеню, якщо сума окремого стягнення становить менше 10 євро [4].

Враховуючи євроінтеграційні прагнення України необхідно гармонізувати законодавство України з питань митної справи до митного законодавства ЄС щодо правового регулювання мита, насамперед, це стосується таких питань як відстрочка із сплати мита, митний борг, пеня у разі не сплати мита протягом встановленого строку, які на сьогодні не належним чином регламентовані у Митному кодексі України.

Література

1. Оніщик Ю.В. Митні платежі як системоутворювальні категорії митного законодавства України та Європейського Союзу. *Нове українське право*. 2022. Випуск 6. Том 2. С. 86–90.
2. Оніщик Ю.В. Правове регулювання митних відносин в Україні та в країнах Європейського Союзу: фінансово-правовий аспект: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2014. 439 с.
3. Регламент Ради (ЄЕС) № 2658/87 від 23 липня 1987 року про тарифну і статистичну номенклатуру та про спільний митний тариф. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b30#Text (дата звернення 12.04.2025).
4. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text (дата звернення 12.04.2025).